Zápis z 32. zasedání Českého národního výboru pro omezování následků katastrof (ČNV ONK)

konaného dne **20. května 2015 (středa) od 13.00 hodin v budově Českého hydrometeorologického ústavu, Na Šabatce 17, 143 06 Praha 4, Komořany**. Zasedání se týkalo přívalových povodní a možnosti zlepšování připravenosti na tyto nebezpečné rychlé pohromy. V úvodu jednání byla přednesena informace o zasedání Třetí světové konference o snižování rizika katastrof, konané v březnu v japonském Sendai a jejím významu pro zlepšování připravenosti na možné katastrofy u nás.

Program zasedáni:

1. ***Ing. Ivan Obrusník, DrSc. (ČNV ONK): Aktuality – činnost Výboru v roce 2015.***
2. ***Mgr. Jan Daňhelka, Ph.D. (ČHMÚ): Informace o Třetí světové konferenci o snižování rizika katastrof v japonském Sendai a jejím významu pro prevenci katastrof u nás.***
3. ***RNDr. Petr Šercl, Ph.D.: Indikátor přívalových povodní a možnosti jeho využití pro snížení dopadu těchto pohrom.***
4. ***RNDr. Marian Sandev (ČHMÚ): Možnosti zlepšování meteorologické předpovědí přívalových povodní.***
5. ***Pplk. Roman Bílý (místo plk. Ing. Luďka Prudila - GŘ HZS): Činnost HZS při přívalových povodních.***
6. ***JUDr. Jan Soviš (Úřad vlády ČR): Aktuality v oblasti zajišťování bezpečnosti ČR.***
7. ***Diskuse.***

Průběh jednání:

Zasedání ČNV ONK (dále jen Výboru) zahájil jeho předseda ***I. Obrusník,*** který zdůvodnil zaměření tohoto zasedání na aktuální problematiku připravenosti na přívalové povodně. Vzpomenul minulou akci Výboru – mezinárodní workshop „Early

Warning for Flash Floods“, kterou uspořádal Výbor společně s ČHMÚ v listopadu 2010. Akce byla tehdy velmi úspěšná a ukázala, jak je včasné varování na přívalové povodně (dále PP) prováděno ve Francii, Německu, Polsku, USA a ČR.

32. zasedání Výboru bylo zaměřeno na současný stav systému včasného varování na PP u nás a na možnosti jeho dalšího zlepšování. Přívalové povodně patří stále k nejnebezpečnějším katastrofám u nás především pro svou rychlost, lokální charakter, obtížnost předpovídání a varování i velké nároky na připravenost obyvatelstva.

***Ad 1)*:** Předseda Výboru seznámil dále členy s aktualitami za období od posledního jednání Výboru v prosinci 2014. Výbor pokračoval v úspěšném organizování cyklu seminářů zaměřených na katastrofy a jejich prevenci společně s Českým spolkem pro péči o životní prostředí (ČSPŽP) při ČSVTS. Poslední seminář v tomto cyklu s názvem „Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a prevence katastrof“ proběhl 26.3. 2015 na radnici v Praze 9 a zúčastnilo se jej přes 60 účastníků ze státní správy, samosprávy, výzkumných a dalších organizací i starostové některých obcí. Seminář potvrdil důležitost vzdělávání občanů včetně mladé generace nejen v oblasti krizové připravenosti, ale též v prevenci katastrof různého druhu. Je třeba dále zlepšovat vzdělávání v této oblasti u nás a zejména jeho koordinaci tak, aby byl vytvořen jednotný systém.

Ad 2): J. Daňhelka z ČHMÚ seznámil Výbor s průběhem i závěrečnými dokumenty ze Třetí světové konference o snižování rizika katastrof z japonského Sendai (dále 3. WCDRR). Úvodem zmínil aktivní účast českých odborníků na činnosti přípravného výboru konference i obtíže při vytváření dokumentů spojené s velkým počtem zúčastněných zemí a snahou jejich delegátů zachytit v dokumentech řadu podrobností. Závěrečný dokument - Rámcová úmluva ze Sendai, má celkem 25 stran a vytyčuje strategii pro snižování dopadů katastrof na období 2015 – 2030. Pozornost je věnována dosažení 7 globálních cílů této úmluvy. Některé části dokumentu jsou zbytečně příliš podrobné. Z odborného hlediska byly zajímavé příklady funkčních systémů na včasné varování pro více druhů katastrof (Multihazard Early Warning Systems – MHEWS).

Pro ČR vyplývá několik závěrů – je třeba sledovat závěry dalších velkých mezinárodních konferencí (např. konference smluvních stran o klimatické změně COP21), které se budou konat ještě v tomto roce, stanovit si národní cíle v prevenci katastrof, podílet se na stanovení indikátorů a zaměřit se na zlepšování systému včasného varování včetně kritické „poslední míle“ spojení, zajišťující přenosy výstrah a další komunikaci krizových orgánů.

Ad 3): S konceptem indikátoru přívalových povodní (Flash Flood Guidance – FFG) a současným stavem jeho operativního počítání v ČHMÚ pro území ČR seznámil členy Výboru ***P. Šercl.*** FFG je podle definice množství srážek za určitou dobu (1, 3, 6 hodin), které způsobí přívalovou povodeň na určitém území (okresu). Velikost příčinné srážky, která může způsobit přívalovou povodeň, je závislá na předchozím nasycení území. Mapy vypočtených hodnot potenciálně rizikových srážek jsou denně uváděny na webových stránkách hydrologické předpovědní povodňové služby ČHMÚ. Pro každodenní využití systému FFG – CZ je třeba zabezpečit jeho provoz na výkonném počítači, pokračovat ve vývoji adjustace radarových dat o srážkách a provádět důslednou kontrolu dat ze srážkoměrů. V neposlední řadě je třeba odstranit

rušivé signály radarových odrazů, které jsou způsobovány nezákonnou nekázní v oblasti frekvencí provozovatelů sítí wi-fi. Další zlepšování systému indikace přívalových povodní FFG-CZ bude spočívat zejména ve zlepšování výstupů na mapových podkladech pro koncové uživatele včetně poskytování těchto výstupů i pro mobilní aplikace. Nezbytné bude i prohloubení spolupráce na praktické aplikaci FFG-CZ mezi hydrology a meteorology a současně i s HZS ČR.

Ad 4): Velmi důležitou roli při snížení negativních dopadů přívalových povodní hraje kvalitní meteorologická předpověď srážek. ***M. Sandev*** ukázal současné možnosti předpovědí srážek na krátkou dobu na základě metody nowcastingu, založené na extrapolaci radarových odrazů. Po nebezpečných přívalových povodních v letech 2009 a 2010 přistoupil ČHMÚ k nové strategii pro detekci a předpověď přívalových srážek s pomocí nového varovného systému JSWarnView. Tento systém na základě analýzy radarových dat o srážkách umožňuje kvantifikovat množství srážek a upozorňovat meteorologa na překročení stanovených limitů srážkových úhrnů. Umožňuje předpovídat srážky z radarových odhadů na maximálně 3 hodiny dopředu v pětiminutových intervalech. M. Sandev porovnal i možnosti zlepšování předpovědí srážek jak deterministického, tak i pravděpodobnostního charakteru v nejbližší budoucnosti. ČHMÚ bude v této souvislosti vyvíjet lepší znázornění předpovědí a výstrah pro koncové uživatele ve formě nového výstražného webu. Je potřeba, aby měl ČHMÚ pro nezbytný vývoj a provozování svých služeb dostatečné finanční zabezpečení.

Ad 5): O současném stavu varování občanů a jejich záchraně při přírodních katastrofách a zejména přívalových povodních seznámil účastníky jednání ***R. Bílý*** z GŘ HZS (zastupoval L. Prudila, který se nemohl osobně zúčastnit). HZS potřebuje výstrahy, které se týkají dostatečně malého území a jsou vydány s předstihem 60 až 120 minut. HZS preferuje v případě PP varování občanů sirénou, místním rozhlasem případně nouzovými prostředky. Občané by měli být připraveni na evakuaci v případě, že hrozí výskyt PP, dále by měli zajistit objekty proti vodě, přemístit cenné předměty do bezpečí, sledovat situaci v okolí domu atd. a řídit se pokyny starosty či hasičů. HZS aktivizuje v případě PP místní hasiče, kteří by se měli, mj. podílet na hlídkové službě. Přednášející zdůraznil provádění nutných preventivních opatření jako uvolnění příkopů, koryt i na velmi malých tocích, evakuaci vozidel a jiných překážek, zavedení hlídkové služby i nepřetržité služby u místních monitorovacích systémů. HZS by potřeboval od ČHMÚ výstrahy pro menší území než jsou kraje (již se tak děje) – je nutné se zabývat i obcemi, které nemají žádný vodní tok, a přesto mohou být ohroženy PP. Jednoznačně je třeba neustále zlepšovat předpovědi a výstrahy na PP. Přesnější předpovědi mohou na druhé straně přinést i častější výskyt „falešného poplachu“, což by snížilo důvěru občanů v systém krizového řízení. Nebezpečné jsou i výpadky mobilních telefonních sítí při přívalových povodních často spojené s výpadky elektrického proudu.

Ad 6): Pravidelný přehled aktualit z Bezpečnostní rady státu a Vlády ČR i nových právních předpisů v oblasti krizového řízení a v souvisejících oblastech byl přednesen **J. Sovišem** z Úřadu vlády ČR. Jedním z důležitých bodů byla tzv. informační a kriminalita a kybernetická bezpečnost – nebezpečí v této oblasti stále narůstá a je třeba se této problematice více věnovat než dosud. Vláda ČR uvedla mj. následující

přehlednou tabulku o **povodních v letech 1997–2014 z hlediska počtu ztrát na lidských životech a výše povodňových škod**. Z tabulky je vidět, že povodně u nás stále představují velké nebezpečí a způsobují vysoké ztráty.

Povodňová situace [rok]	Počet ztrát na lidských životech	Povodňové škody [mil. Kč]	
		celkové	z toho na VH dílech v majetku státu
1997	60	62 600	6 600
1998	10	1 800	
2000	2	3 800	606
2001	0	1 000	100
2002	19	75 100	4 630
2006	9	6 200	2 238
2009	15	8 500	1 392
2010	8	15 200	3 400
2013	15	15 400	2 196
Celkem	**135**	**189 600**	**21 162**

.
V zákoně č. 345/2014 Sb. o státním rozpočtu ČR na rok 2015 je uvedena rezerva na řešení krizových situací ve výši 140 mil. Kč a na mimořádné výdaje podle zákona č. 239/2000 Sb. ve výši 60 mil. Kč.

Ad 7): Diskuse k jednotlivým příspěvkům byla podnětná a ukázala aktuálnost tématu přívalových povodní a připravenosti na tyto velmi nebezpečné pohromy. I v souladu se závěry 3. WCDRR je třeba zvyšovat odolnost vůči povodním a také připravenost občanů i systému krizového řízení a IZS. ČHMÚ by měl získat větší podporu na vývoj i praktické aplikace zlepšených předpovědních a výstražných systémů pro přívalové povodně (zejména indikátorů přívalových povodní u hydrologů i nově vyvíjeného systému JSWarn u meteorologů). Kromě větší finanční a kapacitní podpory ČHMÚ bude třeba dále prohlubovat spolupráci mezi odborníky z meteorologie a hydrologie. Další vývoj předpovědních a výstražných systémů a jejich praktické využívání bude vyžadovat co nejužší spolupráci ČHMÚ a HZS a současně také podniků Povodí. Nezbytné však bude i větší zapojení starostů a přímo občanů, bez nichž nelze, vzhledem k lokálnímu charakteru a rychlosti PP, snižovat jejich negativní ekonomické dopady i ztráty na životech. V oblasti prevence bude třeba předem vytipovat lokality se zvýšeným rizikem přívalových povodní a provést

v nich nezbytná preventivní opatření (čištění koryt, vzdělávání občanů a místních samospráv, zlepšení komunikace i za krizových situací atd.). Je třeba, aby byla přípravě občanů a veřejné správy v oblasti prevence věnována větší pozornost než dosud a vláda ČR dala těmto aktivitám nezbytnou vyšší prioritu než dosud. Český národní výbor pro omezování následků katastrof se na tomto procesu bude i nadále podílet. V závěru předseda ČNV ONK poděkoval všem přednášejícím a účastníkům slíbil brzké e-mailové zaslání zápisu a prezentací jednotlivých přednášek.

Zapsal: Ing. Ivan Obrusník, DrSc. 22. května 2015
předseda ČNV ONK